

Mesindusaasta 2008 Saaremaal. Vaha töötlemise võtteid

Kokkuvõte loengust Saaremaa mesinduspäeval 22.11.2008.a.

Lektor Arnold Lokna, PR-5-1.5-13

Mesindusloeng toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Kokkuvõtted ja hinnangud 2008.a mesindushooajale Saaremaal.

Saaremaa kohta tervikuna võib tõdeda, et 2008. aasta oli mesindusele üldiselt normaalne, kuid mitte just väga edukas. Talvitumine oli olnud küll keskpärane, kohati hukkus üsna palju mesilasperesid. Kevad oli Saaremaal veidi jahedavõitu, kuid korjeajaks ilmad soojenesid ja pered arenesid tugevaks. Varajasemat mett koguti pajudelt ja vahtralt. Samas kui eelmisel suvel saadi pärnadelt mett, siis 2008.a. mitte.

Enamik mesinike kinnitab, et tänavu on kevadepoolsel suvel meesaak olnud üsna hea, kuid suvi oli vihmane ja see vähendas meesaaki. Teisest küljest vähendasid vihmad põuahtu, mis on Saaremaa mesindusele sageli probleemiks. Kokkuvõtlikult hinnangut andes peab tõdema, et 2008.a. meesaak jäi alla keskmise taseme.

Vaha sulatamine ja puhastamine, kvaliteetse vaha saamine.

Vaha, on üks mesinduse toodang, kui ka edasisel mesindamisel vajalik tarvik. Vaha saadakse kasutusest kõrvaldatud kärgede sulatusest, mesilaste poolt tehtud taruehitistes, kui ka kärgede kaanetusest e. koorimisvaha.

Vaha sulatus toimugu alumiiniumist, tsingitud, emailleeritud või roostevabast nõus. Raud, reageerides vahaga värvib vaha tumedaks.

Koorimisvaha, enne sulatamist, tuleb hoida üks ööpäev soojas, pehmes vees, et vahasse jäänud mesi saaks eemaldatud.

Vaha sulatamist on võimalik teostada mitut moodi, vastavalt mesinduse suurusele ja sulatatava vaha kogusele. Vaha sulatamiseks tuleb tarvitada ainult pehmet vett, näiteks vihmavett. Lubjarikas vesi reageerib vahaga ja muudab vaha värvuse halliks.

Valged, värske kärje tükid ja koorimisvaha võib asetada kahekordsesse marlist kotti, ning panna tulel olevasse sulatusnõusse, mis osaliselt keeva veega täidetud. Kärjed sulavad keevas vees, ning marlist kotti ülaosa käes hoides, muljutakse puust labjakaga vaha läbi koti vette ja juhuslikult kärjetükkide sekka sattunud prügi jääb marlist kotti.

Sulatamisele kuuluvad kasutusest kõrvaldatud kärjed, koos raamidega, asetatakse sulatuskasti kuhu juhatakse 110C^0 auru. Auru toimel kärjed sulavad ja vaha juhatakse jahutusnõudesse, kus vaha aeglaselt jahutatakse, et vahasse jäänud sete jõuaks settida enne kui vaha hangub.

Sulatusele kuuluv vaha, sealhulgas ka raamidest väljalõigatud mustad kärjed asetatakse vahasulatus tsentrifuugki, mis on seestpoolt kotiriidega vooderdatud ning sinna juhatakse 110C^0 aur. Sobivat kiirust valides kestab see tegevus ca 90 minutit

Sulatatud hangunud vahaketaste põhjad puhastatakse vahast väljasettinud raskemast prügist ja õietolmu jääkidest, kuni tuleb nähtavale puhas vaha. Kui vaha on veel liialt tumeda värviga, siis korratakse vahasulatust veel ja lastakse seda veel pehmes kuumas vees settida.

Kärjepõhja e. kunstkärje valmistamiseks puhas ja kvaliteetne vaha kogutakse kärjepõhja tööstusesse, kus vaha asetatakse autoklaavi ja kuumutatakse 125C^0 temperatuuril 60 min., et haiguste eosed hävitada.

Vahalindi masinaga pressitakse vahavaip, mis rullitakse ca 30kg raskudeks vahavaiba rullideks, mis asetatakse järgnevalt sooja vette, et lahti rullida ja suunata vahavaip kärjepõhja valtsidele, kus pressitakse vahasse kärjepõhja muster. Edasi lõigatakse kärjevaibast vajaliku suurusega kärjepõhja lehed, mis pakitakse vajaliku suurusega pakkidesse. Pakkepaberi liimimiseks kasutatakse kartulitärklist, sest muud liimmaterjalid võivad jätta kärjepõhjadele võõraid lõhnu.